

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum bonum sit causa mali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

mouetur a bono in quantum apprehendit aliquam naturam absolutam sub ratione convenientis ad alterum.

QUESTIO SECVNDA

Vtrum malum sit aliqua natura positiua.

Tho. 1. q. 48. ar. 1.

Secundo queritur, vtrum malum sit aliqua natura positiua. Et videtur qd sic: quia omne quod agit in alterum est quaedam natura positiua: sed malum in quantum malum agit: ergo, &c. Probatio minoris: quia omne quod alterum corrumpit effectiue agit: sed ex hoc dicitur aliquid alterius malum, quia corrumpit ipsum. ergo malum in quantum malum agit.

Item natura diuini saluatur in diuidentibus: sed ens diuiditur per bonum & malum: entium enim aliud bonum, aliud malum, ergo &c.

IN contrarium est quod dicit beatus Dionys. 4. cap. de di. no. quod malum neq; est existens, neq; in existentibus, omnis autem natura positiua est existens per se, vel existens in alio, ergo &c.

RESPONSIO. Dicendum quod formalis ratio mali est ratio priuatiua: est enim priuatio convenientie rei ad rem. Quod patet: quia cum malum opponatur bono (non enim copatiuntur se circa idem & secundum idem, & respectu eiusdem) oportet qd opponatur relatiue, vel contradictorie, vel contrarie, vel priuatiue. Non relatiue, quia vnum non dicitur ad alterum, quia est natura relatiuorum. Non enim dicitur bonum mali bonum, sicut dicitur pater filii pater: nec malum est de intellectu boni, sicut vnum correlatiuum est de intellectu alterius. Item nec opponitur contradictorie: quia alterum contradictorio non necesse est cui liber inesse, siue enti, siue non enti. Chimera enim est lapis, vel non lapis. Sed bonum & malum non sic se habet, vt necesse sit cuiuslibet alteri inesse. Chimera enim vel Hircoceruus nec est bonus nec est malus, ergo &c. Restat ergo, vt opponatur contrarie, vel priuatiue. Et quidem circa vtrumq; inuenitur ratio mali. Dicimus enim qd gradum esse malum hominis, quae tamen opponitur bono, scilicet sanitati contrarie: dicimus etiam quod carere pede est malum homini, & tamen carentia pedis in homine dicitur solam priuationem. Cum ergo ratio mali non conueniat eis pure & quocumq; oportet quod conueniat vni per alterum, vel ambobus per tertium, non ambobus per tertium, quia contrario & priuatiua, vt summa extrema oppositionis, nihil est commune nisi negatio, quae est altera pars contradictionis, quodlibet enim oppositum importat negationem sui oppositi: negatio autem quae est altera pars contradictionis absoluta, & in sua communitate accepta non est malum, vt statim dictum est, ergo &c. Relinquitur ergo quod ratio mali conueniat priuatiua per contrarium, quod esse non potest, quia in priuatione contrarium non includitur, nec ex priuatione inferitur, vel quod conueniat contrario ratione priuationis, quae semper includitur in contrario, quod concedimus. Patet ergo quod formalis ratio mali est priuatiua, & non positiua.

Aduertendum tamen, quod sicut bonum per prius dicitur de eo quod est conueniens rei intrinsece, pertinens ad eius integritatem, deinde & per habitudinem ad tale bonum dicitur de eis quae conueniunt rei extrinsece, tanquam causantia vel conseruatiua, vel aliter se habentia ad primam bonitatem. Sic malum per prius dicitur de priuatione convenientie, vel eorum quae conueniunt rei intrinsece, sicut carentia pedis vel sanitatis, est malum hominis. Omnia autem alia dicuntur mala per relationem ad istud, sicut principium inductiuum, vel alio modo extrinsece. quae enim habitudinem habet vnum quodq; ad malum, eadem habet ad priuationem, quae formaliter est ipsa malitia, & ab aliis quibus dicitur malum in abstracto. Ex quibus concluditur qd malum & bonum in abstracto, hoc est bonitas vel malitia non sunt res: sed rerum habitudines, vna affirmatiua, scilicet bonitas quae est habitudo convenientie, altera negatiua, scilicet malitia quae est priuatio convenientie debite. Malum autem & bonum in concreto naturas dicitur solum ratione subiecti, quod includunt.

Ad primum argumentum dicendum quod malum in abstracto quod est ipsa priuatio bonitatis, non corrumpit actiue, sed est ipsa corruptio formaliter. Malum etiam concretum, vel subiectum mali, nec agit, nec corrumpit ratione

qua malum, malum vero concretum, vt causa mali non corrumpit, nec agit in quantum malum, sed ideo dicitur malum quia corrumpit. Agit enim in quantum tale ens, puta calidum, & per se calorem causat: conuenientie autem causat priuationem frigiditatis conaturalis. Et ob hoc dicitur malum vnde non agit in quantum malum, nec corrumpit contrarium, sed in quantum tale ens predominans. E contrario vero in quantum corrumpit dicitur malum. Sic enim priuatiuum est.

Ad secundum dicendum quod bonum & malum concretum supra diuiduntur ens, & sic aliquid ponitur ratione subiecti, non autem malum ratione mali. Abstractum vero supra, scilicet bonitas & malitia non diuiduntur entitatem, sed sunt conditiones entitatum, vna quidem positiua, scilicet bonitas quae est ratio conuenientie, alia vero priuatiua, scilicet malitia quae est carentia debite conuenientie. Et secundum hoc dicit beatus Dionys. quod malum (& intelligit de malo essentialiter sumptum quod est ipsa malitia) non est existens per se, nec in existentibus tanquam aliquid positiuum.

QUESTIO TERTIA

Vtrum bonum sit causa mali.

Tho. 1. q. 49. ar. 1.

Tertio queritur, vtrum bonum sit causa mali. Et arguitur quod non, quia bonum est simpliciter diffusiuum secundum Dionys. Sed si bonum esset causa mali bonum non esset sui diffusiuum, sed corruptibile, quia malum est corruptio boni, ergo &c.

Item super illo verbo Mat. 7. Non potest bona arbor fructus malos facere dicitur glosa: nihil medium quin boni causa bona & mali mala, ergo bonum non est causa mali, sed malum.

CONTRA. Causa mali praexistit malo, aut ergo ipsa est aliquid bonum, aut malum. Si malum quareo de causa eius, & sic erit processus in infinitum, vel dabitur aliquod malum aeternum quod non erit causatum, sed erit aliorum causa, vtrumque autem horum est impossibile, ergo necesse est malum causari a bono.

RESPONSIO. Bonum & malum aut sumuntur abstractiue pro bonitate & malitia, vel concretum. Si abstractiue sic vnum non est causa alterius secundum aliquod genus causae. Cuius ratio est quia esse causam non competit nisi rei absolute non habitudini vel relationi, sed bonum & malum abstractiue sumpta non dicuntur res sed habitudines & relationes (vt ostensum est in praecedentibus) ergo non competit eis ratio causae, vel causari per se. Si vero bonum & malum sumuntur concretum, vel sumuntur cum reduplicatiue, vel sine. Si cum reduplicatiue, vt dicendo bonum in quantum bonum si sit reduplicatiue formalis sic dicendum qd bonum non habet rationem causae respectu mali, vel respectu cuiuscumq;. Cuius ratio est quia formalis reduplicatio conuenit super seipsum sit ratione abstracti. Sicut si dicitur album in quantum album disgregat, sensus est qd album disgregat ratione albedinis, ergo eodem modo cum dicitur bonum in quantum bonum est causa, sensus est quod bono ratione bonitatis competit esse causam. Sed probatum est statim quod bonitatis quod est bonum abstractiue dictum non competit esse causam, ergo nec bono in quantum bonum si sit formalis reduplicatiue sicut dictum est.

Sed contra hoc videtur esse quod dicitur 2. meta. qd finis est cuius gratia & boni rei, ergo bono competit ratio finis vel esse causam per modum finis. Et dicendum ad hoc qd illud cui denominatiue competit esse causam semper est aliquid absolutum, sed formalis ratio causalitatis seu ipsa causalitas semper est respectiua, sicut ignis vel calor eius cui competit esse causam caloris in alio, est aliquid absolutum vnde ad se & secundum se excludit omni habitudinem ad alterum dicitur & ignis & calidus, sed non dicitur causa vel calefaciens nisi in habitudine & respectu ad effectum. Semper enim ratio formalis causae & effectus est respectiua, sed fundamentum cui competit esse causam vel effectum est esse absolutum, cum ergo dicit Arist. quod finis est gratia cuius & bonum rei, vult dicere quod formalis ratio causalitatis finalis est cuius gratia sit aliquid, & ista ratio est respectiua & includit per se in primo modo formalem rationem boni quae similiter est respectiua, & sic bono quantum ad formalem eius rationem potest competere quod sit aliqua ratio causalitatis maxime finalis, vel

* alius abe
solution.

includatur in ea sicut superius in inferiori. Sed illud cui denominatur competere esse bonum est * abstractum & denominatur competere denominatiue esse causam.

6 Si verò loquamur de bono & malo concretive sumptis, & sine reduplicatione, scilicet de eo quod est bonum & de eo quod est malum, sic dicendum est quod bonum potest esse causa mali, sic scilicet, quod res est per se causa rei vel priuationis quibus conveniunt rationes boni & mali, quod autem bonum hoc modo sit causa mali per modum efficientis finis & subiecti patet. Et primò de efficiente, quia calor ignis qui est et bonus, quia est formæ suæ conveniens est causa caloris excessivi in manu qui est manus malus & disconueniens, & sic bonus efficit malum. De fine autem similiter patet, quia nutritio hominis finis est occisionis bouis. Occisio autem bouis mala est et: & bona est homini, quare &c. Similiter per modum causæ materialis. Nam oculus vel manus quæ sunt hominis bona, subiecta sunt ægritudines quæ est ei mala. Sed quia sic loqui de bono & malo non in quantum bonum vel malum, est loqui de eis per accidens, ideo omnes causalitates sic attributæ bono respectu mali sunt per accidens, & fortè similes possunt inveniri in malo respectu boni, sed quia ea quæ sunt per accidens non cadunt sub arte ideo hic dimittentur.

7 Quid ergo est causa mali in quantum malum, dicendum quod malum in quantum malum non habet causam finale, quia omne quod est ad finem in quantum est huiusmodi est bonum vile, nec habet causam formalem, quia privatio eorum, materialem vel subiecti non habet, quia in hoc differt privatio à negatione, quia determinat sibi subiectum non autem simplex negatio. Subiectum autem mali est natura aliqua quæ non est alteri conveniens cum malum sit privatio conveniendi, sicut calor excessivus, puta febrilis in homine malus est, vsfundamentum privationis importatæ per malitiam, vel natura caloris aliquo sibi conveniente est subiectum mali, sicut oculus carens visu. Nam destructa forma conveniente, sicut est visus, destruitur ratio conveniendi, talis autem natura quæ est obiectum mali non est subiectum eius in quantum bona, sed in quantum est in potentia ad habitum & ad oppositam privationem: hæc enim est privatio subiecti quod sit ens in potentia, per hoc enim est alterius receptivum. Causam vero efficientem & positivè influentem non habet malum, quia non est effectus, sed defectus. Nihilominus tamè malum habet causam efficientem secundario & per accidens, non quidem positivè influentem defectum, sed positivè influentem effectum ad quem sequitur defectus alicuius oppositi, sicut ignis incedens calorem ultra quæ sit conveniens manus privat conveniendam caloris ad manum, vel impediens insuetudinem causæ agentis, dicitur causare privationem quæ habet rationem mali: hæc autem non convenit agenti in quantum bonum, sed in quantum contrarium prædominans, & hoc modo malum habet causam & non aliter.

8 Ad primum argumentum dicendum quod illud quod est bonum & sui diffusivum, non tamen ratione bonitatis, sed ratione perfectionis quæ virtualiter continet alterum, sicut calor qui est bonus igni diffundit se causando calorem aquæ propter perfectionem & dominium sui virtutis super aquam, & per consequens causat malum, in quantum privat aquam frigiditate sibi conveniente, nec tamen propter hoc est sui corruptivum, quia non causat malum sibi oppositum, nisi secundum communem rationem boni & mali.

9 Ad secundum dicendum quod ibi comparatur actus exteriori interiori actui voluntatis, quorum vnus est ab alio, malus à malo, sicut bonus à bono: causalitas tamen respicit per se in vtroque entitate non malitiam, nisi secundario & per accidens. Argumentum in oppositum bene probat quod probat bonum est causa mali, sed non per se, nec in quantum bonum vel malum.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum per malum culpæ corrumpatur tota
habilitas animæ ad bonum.

Tho. I. q. 48. ar. 4. & 1. 2. q. 87. ar. 2.

Q Vartò queritur vtrum per malum culpæ corrumpatur tota habilitas animæ ad bonum. Et videtur quod sic, quia omne finitum tandem consumitur ab:

lacione alicui finiti ab ipso, vt dicitur. 3. Phisic. sed animæ habilitas ad bonum est finita, cum sit aliquid creatum. Cum igitur per quodlibet peccatum aliquid de hac habilitate subtrahatur, videtur quod ipsa tandem possit totaliter consumi.

2 Item per aliquid bonum tota habilitas seu pronitas animæ ad malum tollitur (scilicet per gloriam) ergo similiter per aliquid malum tota habilitas animæ ad bonum potest tolli.

3 IN contrarium arguitur, quia quod est naturale non tollitur per peccatum: sed habilitas animæ ad bonum est homini naturalis, ergo non tollitur per peccatum. Probatio minoris, quia omnes homines naturaliter appetunt bonum, quia omnes homines naturaliter scire desiderant: quia scire est quoddam bonum.

4 RESPONSIO. Malum vel peccati potest comparari vel ad bonum sibi oppositum, vel ad bonum sibi subiectum, vel ad dispositionem subiecti respectu boni. Si comparatur ad bonum sibi oppositum, sic ipsum totaliter tollit, sicut cæcitas visum, & quælibet privatio habitum sibi oppositum, quia privatio & habitus non stant simul. Si verò comparatur ad subiectum, sic malum non corrumpit tale bonum, nec diminuit aliquid, sicut per tenebras nihil tollitur de natura aëris. Si verò comparatur ad dispositionem subiecti quam habet respectu boni, sicut in anima est quædam habilitas ad virtutem & ad bonum, vt patet ex. 2. Ethic. quæ potest augeri vel minui.

5 De hoc est dubium, an possit totaliter corrumpi, vel possit in infinitum diminui, & tamen nunquam totaliter auferri. Et dicunt quidam quod semper talis aptitudo ad bonum peccando diminuitur, sed nunquam totaliter tollitur. Quod declarat sic: Diminutio huius habilitatis non est accipienda per subtractionem, sicut est diminutio in quantitativibus, sed per remissionem sicut est diminutio in qualitativibus: remissio autem huiusmodi habilitatis accipienda est e contrario intentioni ipsius: intenditur autem per dispositiones quibus materia præparatur ad actus, quæ quanto magis multiplicatur, tanto subiectum habilius efficitur, & e contrario, tanto plus remittitur, quanto impedimenta subiecti ad actum magis multiplicentur: quæ si multiplicarentur in infinitum, habilitas subiecti diminueretur in infinitum: nunquam tamen totaliter tolleretur: quia semper maneret in sua radice, quæ est substantia subiecti: sicut si in infinitum ponerentur obstacula inter solem & aërem, in infinitum diminueretur habilitas aëris ad lumen, nunquam tamen totaliter tolleretur manente aëre. Similiter in infinitum potest fieri additio in peccatis, quæ diuidunt inter hominem & Deum, per quæ semper minuitur habilitas animæ ad gratiam, nec tamen tollitur totaliter ab anima, cuius naturam consequitur.

6 Sed istud non videtur, quia sicut habilitas subiecti ad actum augetur per intentionem alicuius sibi inhaerentis, sic minuitur per remissionem eiusdem, & neutrum istorum potest procedere in infinitum, vt probatum fuit lib. 1. di. 17. qu. 7. nihil ergo subiecto non inhaerens minuit in aliquo habilitatem subiecti. Et ideo positio obstaculorum inter solem & aërem non minuit habilitatem aëris ad lumen: propter quod non est mirum si eorum multiplicatio non tollit habilitatem, quia nec in aliquo minuit. Vnde exemplum non est ad propositum.

7 Ideo aliter videtur esse dicendum, quod duplex est habilitas animæ ad bonum, scilicet prima & remota, alia verò propinqua: prima & remota nunquam minuitur nec totaliter tollitur, propinqua verò minuitur, & eadem tollitur. Primum patet, quia cognitio principiorum iuris naturalis, & correspondens inclinatio voluntatis non tolluntur ab homine, nec minuuntur: pertinent enim ad finem quæ est inextinguibilis. Sed ratione horum inest nobis prima inclinatio ad bonum, ergo &c. Secundum sic patet, omne quod causatur ex actibus nostris, & per eos tandem pericitur, potest per actus contrarios minui, & tandem corrumpi. Ex eisdem enim actibus contrario modo factis generantur habitus & corrumpuntur, vt patet ex. 2. Ethic. Sed proxima habilitas ad bonum causatur ex actibus nostris. Illa enim consistit in habitibus acquisitis, ergo &c.